

Mühendislik, Uluslararası Standartlar ve Hukuki Süreçler...

EMO AKREDİTASYON BELGESİNİ ALDI

Hüseyin Yeşil
EMO Yönetim Kurulu Üyesi
huseyin.yesil@emo.org.tr

Dünyada 162 ulusal standart kurumunun üye olduğu bağımsız bir kuruluş olan Uluslararası Standart Kuruluşu (ISO), tüm ülkelerde test ve ölçümlerin standart hale gelmesi için “Uygunluk değerlendirmesi-Çeşitli tiplerdeki muayene kuruluşlarının işletimi için şartlar” başlığını taşıyan 17020 standardını geliştirmiştir. ISO, 1946 yılından beri faaliyet yürütmektedir. Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) ise; 1999 yılında test ve ölçümle uğraşanların ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyette bulunmalarını sağlamak üzere kurulmuş, kar amacı gütmeyen, özel hukuk hükümlerine tabi Avrupa Birliği Bakanlığı ile ilişkilendirilmiş bir kamu kurumudur.

Kamu kurumu niteliğinde meslek örgütü olan EMO’nun Ana Yönetmeliği’nde amaç maddesi kapsamında meslekle ilgili standartların geliştirilmesi, ürün ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi için laboratuvar kurulması şöyle yer almaktadır:

- “e) Meslekle ilgili standartları, normları, yönetmelik ve teknik şartnameleri, sözleşme tiplerini ve benzeri tüm bilimsel evrakı incelemek, bunların değiştirilmesi, geliştirilmesi ve yenilerinin oluşturulması yolunda çalışmalar yapmak
- i) Meslek alanında üretilen ürün ve hizmetlerin kalitesinin geliştirilmesi için her türlü çalışma ve denetimde bulunmak, bu amaçla test ve kalibrasyon laboratuvarları kurmak”

Görüldüğü gibi Odamız uluslararası standartlara uygun olarak test ve ölçüm yapılmasını sağlamakla görevlidir.

İş Ekipmanları Denetiminde Yetkilendirme

6331 sayılı Yasa’ya bağlı çıkarılan ve 25 Nisan 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği’nde “periyodik kontrol yapacak kişi ve kuruluşlara akreditasyon, yetkilendirme ve eğitim zorunluluğu getirmeye” Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkili kılınırken, tebliğ ile konunun ayrıntılarının düzenlenmesi öngörülmüştür. Ancak yönetmelikte, çıkarılacak tebliğde öngörülebilecek süre içinde eğitim almayanların iş ekipmanı periyodik kontrolünü yapamayacağı da hüküm altına alınmıştır. Ayrıca yönetmelikte 24 Nisan 2017 tarihinde yapılan düzenleme ile “Tebliğde belirtilen süre içerisinde periyodik kontrol yapacak kişilerin eğitim alması, periyodik kontrol yapacak kuruluşların ise hizmet yeterliliği belgesi alması veya akredite olması zorunludur” denilmiştir. Yani yapılan düzenlemelere göre test ve ölçüm yapacak firmalar ya TÜRKAK’tan akredite olacak ya da yapılacak eğitim ve sınav sonucu yetkilendirilecektir.

İş Ekipmanlarının Periyodik Kontrollerini Yapmaya Yetkili Kişilerin Kayıt ve Eğitimlerine İlişkin Tebliğ ise 1 Ekim 2017 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Tebliğde

eğitimlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı tarafından ya da Bakanlık ile yapılacak protokol kapsamında “makine, inşaat, elektrik (elektrik-elektronik) mühendisliği bölümleri” olan üniversiteler ile personel belgelendirme konusunda en az 5 yıl akredite olan kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşları tarafından verilebileceği düzenlenmiştir. Yönetmeliğin tebliğe bıraktığı süre konusu ise pilot uygulamaya bağlı kılınmıştır. Tebliğ ile Eskişehir ve Kırıkkale illerinde en az 1 yıllık pilot uygulama başlatılırken, diğer illerde de pilot uygulamanın sona ermesinden itibaren eğitim alma sürecinin tamamlanması için 2 yıl süre tanınmıştır. Pilot uygulama; 1 Ekim 2017 olan tebliğ tarihi itibarıyla başlamış olması nedeniyle en erken 1 Ekim 2018 tarihinde sona erecektir. Düzenlemeye göre 1 Ekim 2020’den sonra ise ülke genelinde tüm mühendisler eğitim almadan ve bakanlığın vereceği belgeye sahip olmadan iş yapamayacaklardır.

Bu süre yalnızca eğitim alınmasına bağlı olarak yapılacak kişilerin yetkilendirmesini kapsamaktadır. Kurumların akreditasyon ya da hizmet yeterliliğine ilişkin koşul ise tebliğin geçici maddesindeki “Bakanlıkça ekipmanlar belirlenene kadar periyodik kontrol yapacak kuruluşlardan hizmet yeterliliği belgesi veya akreditasyon şartı aranmayacağı” düzenlemesiyle daha sonraya bırakılmıştır.

Mühendis Yetkisi Yok Sayılıyor

6331 sayılı Yasa ve buna bağlı İş Ekipmanları Yönetmeliği gereği, iş güvenliğini sağlamak için test ve ölçümlerin gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu doğru ve yerinde bir düzenlemedir. Ancak bu test ölçüm işlerini yapacakların yetkilendirmesinde meslek alanını düzenlemekle ve mühendislerin hak ve yetkilerini korumakla görevli TMMOB ve bağlı odalar bypass edilerek bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Yönetmelik, münhasıran mühendisler tarafından yapılması gereken bir kısım kontrol faaliyetlerini, teknikerlerin de yapabileceğini düzenlemiştir. Mühendislerin yetki alanındaki periyodik kontrol işlerini teknikerlerin de yapabileceğine

ilişkin bu düzenlemenin aldıkları eğitim itibarıyla bilimsel ve teknik yeterlilik açısından uygun olmadığı ve hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle EMO tarafından iptal istemiyle Danıştay'a başvurulmuştur. Danıştay tarafından reddedilen davaya ilişkin temyiz süreci devam etmektedir.

Yönetmeliğin ardından çıkarılan Tebliğ'de ise teknikerlerle birlikte mühendislerin de aynı eğitime katılarak yapılacak sınavda başarılı olmaları koşulu getirilmiştir. Buna karşı da EMO tarafından 30 Kasım 2017 tarihinde Danıştay'a müracaatta bulunulmuştur. Mühendislerin aldıkları eğitim ve mesleki bilgileri yok sayan, mühendisliğe ilişkin yasalara aykırı olan ve Anayasa'daki çalışma özgürlüğünü kısıtlayıcı içeriğe sahip olan bu tebliğin uygulamadan kaldırılması gerekmektedir. Bu tebliğ ile bir firmada ücretli çalışanlara iş ekipmanlarının kontrolünü yapma yolunun açılması, bağımsızlık ve güvenilirliği zedeleyici olup; bu çalışanların işverenin isteği doğrultusunda rapor hazırlamaya zorlanmasına yol açacaktır. EMO tarafından açılan davada da bu tebliğ ile yasal mevzuat dışında herhangi bir belge aranması ve ilave eğitim şartı getirilemeyeceği vurgulanmıştır. Ayrıca söz konusu eğitim ve sınava ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yasalarla belirlenmiş görev ve yetkisinin olmadığı belirtilerek, meslek içi eğitim niteliği dışında mesleğin yapılmasının önkoşulu olarak meslek içi eğitim verme görevi bile olmayan kurum ve kuruluşların eğitim vermelerine yönelik düzenlemenin hukuka ve kamu yararına aykırılığı vurgulanmıştır.

Dilekçede, Bakanlığa bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü'nün mühendislere eğitim verecek kuruluş olarak belirlenmesi; diğer eğitim verecek kurum ve kuruluşların bakanlık tarafından belirlenecek olması; enstitü ve üniversiteler dışındaki kurum ve kuruluşlara en az 5 yıllık PBK olma koşulu getirilmesinin de hukuka aykırılığı anlatılmıştır

EMO'nun Akreditasyon Süreci

EMO'nun 44. Olağan Genel Kurulu'nda, gündeme gelen A tipi muayene kuruluşu olma konusunda uzun tartışmalardan sonra "çalıştay yapma kararı" alınmış ve iş başına gelen yönetim tarafından bu karar doğrultusunda yerel çalıştayların ardından 22 Kasım 2014 tarihinde şube temsilcilerinin katılımıyla çalıştay düzenlenmiştir. "Asansör, topraklama, yangın algılama, iç tesisat denetimi alanlarında EMO tarafından yürütülen hizmetlerin akredite edilebilirliği" konusunda görüş alışverişinde bulunulan çalıştayda ortak bir eğilim oluşmamıştır. Bunun üzerine EMO Yönetim Kurulu A tipi muayene kuruluşu olma" kararını demokratik işleyişin en üst noktası olan 45. Olağan Genel Kurul'a taşımayı uygun görmüştür. 1-3 Nisan 2016 tarihlerinde yapılan bu genel kurulda hem "A Tipi Muayene Kuruluşu" hem de "Personel Belgelendirme Kuruluşu" önergeleri bir kez daha tartışılmıştır. Gecenin geç saatinde önergelerin görüşülmeye başladığı anda 400'ün üzerinde delegenin olduğu tespit edilen salonda yapılan oylamada 200 kabul 168 ret sonucuyla her iki önerge de kabul edilmiştir.

EMO 45. Dönem Yönetim Kurulu da Genel Kurul kararlarının uygulanması için hızlı bir şekilde çalışmalara başlamıştır. TÜRKAK tarafından 4-8 Temmuz 2017 tarihlerinde sürece ilişkin saha ve ofis denetimi gerçekleştirilmiş, takip denetimi gerektiren uygunsuzluk bulunmazken, takip gerektirmeyen 18 bulguya ilişkin gerekli dokümanlar da hazırlanarak TÜRKAK'a sunulmuş; böylece EMO'nun sürece ilişkin yükümlülükleri tamamlanmıştır. TÜRKAK tarafından "TS EN ISO/IEC 17020:2012 Uygunluk Değerlendirmesi-Çeşitli Tiplerdeki Muayene Kuruluşlarının İşletimi İçin Şartlar" Standardı'na göre akreditasyon süreci 9 Kasım 2017 tarihinde başarıyla tamamlanmıştır. "AB-0391-M" numarasıyla EMO İktisadi İşletmesi'nin akredite olduğuna ilişkin belge, 23 Kasım 2017 tarihinde EMO'ya iletilmiştir. Böylece EMO; "Elektrik" başlığı kapsamında aşağıdaki muayene alanlarında "periyodik muayene" yapmak üzere akredite olmuştur:

- Elektrik İç Tesisat Uygunluk,
- Topraklama Ölçümü,
- Paratoner (Yıldırımdan Korunma Tesisatı) Kontrolü,
- Toprak Özgül Direnç Ölçümü.

EMO; "Asansörler" alanında ise "Elektrik Tahrikli Asansör" ve "Hidrolik Tahrikli Asansör" muayene alanlarında A Tipi Muayene Kuruluşu olarak "periyodik kontrol" yapabilecektir. Akreditasyon sürecini tamamlayan EMO, uzmanlığı kapsamındaki asansör ve elektrik alanlarında, uluslararası standartlar çerçevesinde akredite olmuş bir kuruluş olarak üyeleriyle birlikte kamusal denetimleri gerçekleştirecektir.

Odamızın Personel Belgelendirme Kuruluşu olmasına yönelik çalışmalar ise devam etmektedir.

Ancak 45. Olağan Genel Kurulu'nun hemen ardından 45. Dönem Yönetim Kurulu ve söz konusu Genel Kurul kararlarına karşı kampanya ve olağanüstü genel kurul toplama girişimleri başlatılmıştır. Genel Kurul iradesini yansıtan kararları yürürlüğe koyan EMO Yönetim Kurulu, söz konusu talebi yapan delegelerle, bu konunun bir sonraki Genel Kurul'da yeniden değerlendirilmesinin mümkün olduğu, eğer yanlış bir karar varsa her zaman düzeltilmesinin mümkün olduğu, Odamızı olağanüstü genel kurullar sürecine gö-

türmenin içinde bulunduğumuz mesleki ve siyasal koşullar düşünüldüğünde haksız ve gereksiz olduğu yönünde ikna etmeye çalışmış, bir sonuç alınmadığı görüldüğünde de talebi reddetmiştir. Bunun üzerine TMMOB'ye yapılan başvurular da TMMOB Yönetim Kurulu tarafından önce usulden oy birliğiyle, ardından esastan 20'ye karşı 2 oyla reddedilmiştir.

Bu kararların çıkmasının ardından bazı delegeler, hem TMMOB hem de EMO'nun kararlarına karşı sulh hukuk mahkemesine başvurmuşlar, "mahkeme yoluyla kayyum atanarak genel kurul yapılmasını" istemişlerdir. Ayrıca TMMOB'ye karşı idari mahkemede de dava açmışlardır. Dahası TMMOB Yönetim Kurulu hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunmuşlardır. TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, savcıya 2 saat ifade vermek durumunda kalmıştır. TMMOB ve EMO'ya karşı Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde açtıkları dava, daha ilk duruşmasında görevsizlik kararıyla sonuçlanmıştır. TMMOB Yönetim Kurulu hakkında yapılan suç duyurusunda da Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yargı kararlarının gereğini yerine getirdikleri ve suç unsuru oluşmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya gerek görülmemiştir. Diğer davalarla ilgili hukuki süreç devam etmektedir. Zaten EMO'nun Olağan Genel Kurul süreci de başlamıştır.

EMO'nun Yetkilendirilmesi Ne Getirdi?

Meslek odaları denetim hizmetlerini, "piyasacı" ya da "tekel" anlayışından uzak, kar amacı gütmeksizin kamu yararını temel alarak yürütmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre Türkiye'de çeşitli faaliyet kollarında 1 milyon 822 bin 14 adet işyeri mevcuttur. Bunlar az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli olarak sınıflandırılmış olup, tamamının iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı gereği kontrol edilmesi gereklidir. Kamu kurumlarının da sisteme dahil edilmesiyle (Okullar, hastaneler, devlet daireleri vs.) bu sayı daha da artacaktır. Oda'nın bu kadar işyerinin yüzde 10'una bile yetişişi mümkün olmadığı gibi böyle bir hedefi de yoktur. Ancak akredite kuruluş olarak yetkilendirilmiş olunmakla, yukarıda sözünü ettiğimiz iş ekipmanları yönetmeliğinde test-ölçüm hizmetlerinde akredite kuruluş şartı aranır hale geldiğinde, Oda'mızın yıllardır kamusal denetim anlayışıyla yürüttüğü bu hizmetlerin sürdürülebilmesinin önlemi alınmış olmaktadır. Kuşkusuz burada akredite kuruluş olmaktan öte Oda'nın bizzat kendisinin bağımsız ve güvenilir bir kamu kuruluşu niteliğinde meslek kuruluşu olduğu yönündeki yerleşik inanç çok önemlidir.

Öte yandan asansörlerin periyodik kontrollerinin A tipi muayene kuruluşları eliyle yapılması yönünde çıkartılan yönetmelikle birlikte Odamız bu faaliyetlerden çekilmek zorunda kalmış, giderek bu alanda kamusal denetim anlayışından uzaklaşmış, yanı sıra bu alanda çalışan üyelerimizin hak kaybına yol açmıştır.

Odanın gerek test ölçüm hizmetleri gerekse asansör periyodik kontrollerinde yetkilendirilmiş akredite kuruluş olmasıyla yasal gereklilikler yerine getirilmiş ve uygulama aşamasına gelinmiştir. Meslek alanlarımızın korunması kaygısıyla tüm EMO örgütlülüğünde uygulama birlikteliği sağlanması yönünde hep birlikte çaba sarf edilmesi zorunludur.

Tekrar etmek gerekirse, Oda kontrol hizmetlerini üyeleri ile birlikte yürütecektir. Odanın amacı; kar değil, sahada üyeleri ile birlikte düzenleme sağlamaktır. Uzun yıllardır kamusal denetim alanlarının önce taşeronlaştırılması, ardından rant alanına dönüştürülmesi süreci ile karşı karşıyayız. Bu süreci sonunda kamu yararını yok sayan kar güdümlü yapılanmaların belirleyeceği bir denetim piyasası yaratılmakta, denetim hizmetlerinin sağlıklı yerine getirilmesi açısından da sorunlu bir süreç işletilmektedir. Oda bu olguyla mücadelesini kamu yararı ilkesini koruyarak alanda var olarak gerçekleştirmek durumundadır. İnsan yaşamı ile ilgili test-ölçüm hizmetlerinin ve asansör periyodik kontrolleri gibi denetim hizmetlerinin rekabetçi piyasa anlayışından uzak, kamusal bir anlayışla yapılması zorunludur. Bu konunun piyasa koşullarına bırakılması durumunda kısa sürede daha da yozlaşacağı açıktır. Odanın bu alanlardan çekilmesi durumunda ise elektrik mühendislerinin asansör denetimi meslek alanının dışında kalışı gibi alanın dışına ve dolayısıyla hayatın dışına sürüklenmesi sonucunu getirdiği görülmektedir.

Test-ölçüm-denetim hizmetlerinde akreditasyon süreçlerinin Odayı "ticarileştirdiği" yönünde haksız söylemlerde bulunulurken, A tipi muayene kuruluşu olunması ve Personel Belgelendirme Kuruluşu olunması yönünde verilen önergelerin gerekçe bölümünde (bkz. EMO İnternet Sayfası 45. Dönem Genel Kurul Tutanakları) yazılanlara bir kez daha bakılmasında ve Odanın 64 yıllık toplumcu geleneğine sahip kadrolarına haksızlık etmeden değerlendirilmesinde de yarar vardır. ■